

Marija Tomšič,
delovni terapevt
Dom »TISJE«, Šmartno pri Litiji

Delovna terapija v domu oskrbovancev

UDK 615.851.32:362.61

IZVLEČEK. Delovna terapija je posebna oblika in metoda dela, katere namen je ohranjanje in izboljševanje telesnih in duševnih sposobnosti starostnikov, obenem pa popestri njihovo življenje v domu. Prednost imajo skupinske oblike dela; nove oskrbovance — člane domske skupnosti pa je treba obravnavati individualno.

Podrobno so opisane naloge, ki jih člani skupnosti obravnavajo na tedenskih sestankih. Posamezni člani pomagajo pri lažjih delih v domu, sestavljajo in zavijajo industrijske izdelke ter se vključujejo v organizirane skupine za jutranjo telovadbo, ročno delo, fotografiranje in petje. Domska skupnost izdaja tudi glasilo, pripravlja bralno uro ter različna družabna srečanja.

Uspešnost delovne terapije v domu ni odvisna samo od delovnega terapevta, temveč je potrebno timsko sodelovanje vsega kolektiva.

OCCUPATIONAL THERAPY IN THE HOME FOR THE AGED. Occupational therapy is a special form and method of work aimed at maintenance and improvement of physical and mental capacities of the elderly as well as at rendering their life in the home more colourful. Priority is given to work in groups. New members of the home community, however, need individual management. The paper describes the duties which are regularly dealt with by all the community members on their weekly meetings. Some of them help with easy household work, compose and wrap various industrial products or take part in the groups engaged in morning gymnastics, handicraft activities, photography and singing. The home community issue their own organ, prepare reading sessions and various social meetings. The efficiency of occupational therapy in the home for elderly does not depend only on the efforts of the occupational therapist, but to a great extent on cooperation of the entire home collective.

Delovna terapija oziroma okupacijska terapija je oblika in metoda dela, ki obogati vsebino dela v domovih. Z njo je mogoče ohraniti starostnika aktivnega vse do pozne starosti, kljub spremembam, ki jih pogojuje starost (slab vid, sluh, splošna oslabeledost, občutek nezaželenosti in psihične spremembe).

Temeljni namen delovne terapije je:

- ohranjovati ali izboljšati telesne in duševne sposobnosti starostnikov;
- popestriti življenje v domu tako, da se starostnik počuti kot doma.

V delovni terapiji gre za postopek dela in ne za proizvodnjo, čeprav je iz psihološkega vidika pomemben tudi izdelek. Zaposlitev pomeni več kakor samo

delo, ker samo delo še ne izpolnjuje vsega življenja, ni edini dejavnik in gibalno življenjske vsebine, čeprav je za človeka nadvse pomembno. Poleg dela štejejo k zaposlitvi tudi razvedrilo.

Delovna terapija v domu »Tisje« je oblika in metoda dela, ki omogoča članu domske skupnosti* vsestransko dejavnost v smislu zaposlovanja, rekreacije, družabništva itd. Metode in oblike so dobile takšen obseg, da se član domske skupnosti, ki je telesno in duševno zdrav ali delno omejen v svojih sposobnostih, lahko vključi v obliko dela, ki mu najbolj ustreza. Glavni namen delovne terapije je torej zaposliti čimveč članov domske skupnosti, ker z različnimi oblikami dela preprečujemo:

- izoliranost;
- pasivnost;
- občutek nepomembnosti;
- intelektualno in telesno propadanje.

Glede na vsa opisana dejstva smo se pri izvajanju delovne terapije odločili za skupinsko obliko dela in ne za individualno, kot je praksa v drugih domovih. Istočasno je treba povedati, da je tudi individualna oblika dela nujna, saj je vsakega člana domske skupnosti, ko prestopi prag doma, potrebno najprej individualno spoznati. Vsakega člana domske skupnosti najprej obravnavamo individualno, ugotovitve pa vnesemo v poseben karton delovne terapije.

Skupinsko delo ima naslednje prednosti:

- zbuja socializacijska čustva;
- oblikuje prijateljske vezi;
- zaposliti je možno več članov domske skupnosti naenkrat;
- omogoča hitrejšo obravnavo članov skupnosti.

OBLIKE SKUPINSKEGA DELA V DOMU

Domska skupnost

Največja skupina je domska skupnost, iz nje izhajajo vse ostale manjše skupine. Domska skupnost z metodo skupinskega dela in kot oblika samoupravne organizacije članov domske skupnosti, razvija različne smotre, tako da lahko uresničuje naslednje cilje:

- z aktivnim in tudi pasivnim sodelovanjem na rednih tedenskih sestankih se ohranjajo duševne sposobnosti članov domske skupnosti;
- domska skupnost kot celota obravnava prestopnike hišnega reda in ima nanje velik vpliv;
- pomembna in tudi manj pomembna dogajanja v domu se obravnavajo na sestankih domske skupnosti. Tako je relativno veliko članov domske skupnosti redno seznanjenih z življenjem in delom v domu;
- objektivno in kritično obravnavajo posamezne delavce, kadar njihov odnos do člana domske skupnosti ali do dela ni v skladu z obstoječimi določili v domu;
- na tedenskih sestankih domske skupnosti spodbujajo člane domske skupnosti k pisanju različnih prispevkov v domsko glasilo;

---

* Član domske skupnosti je oskrbovanec doma!

— na sestankih domske skupnosti se razvija občutek pripadnosti kolektivu — domu — domski skupnosti, kot delno nadomestilo za družino, ki jo je član domske skupnosti zapustil zaradi bolezni ali drugih vzrokov;

— na teh sestankih se oblikujejo interesne skupine za posamezne aktivnosti (urejanje okolja, udeležba na izletih in piknikih, čiščenje snega, urejanje knjižnice, urejanje fotoarhiva, urejanje okrasnih gredic);

— na sestankih domske skupnosti določajo člani domske skupnosti višino stalnih in enkratnih nagrad za različne kreativne dejavnosti v domu;

— na sestankih volijo delegate v razširjeno sestavo delavskega sveta;

— na teh sestankih se seznanjajo o zelo pogostih spremembah cen oskrbnega dne. Široka razprava vedno pripelje do konstruktivnih predlogov in sklepov;

— na sestankih določijo tudi člane domske skupnosti, ki obiščejo naše člane v bolnišnicah (boljši prijatelji);

— na sestankih vsi člani domske skupnosti zelo ažurno opozarjajo na potrebna popravila naprav in inventarja;

— sestanek domske skupnosti je zelo primerna oblika praznovanja obletnic bivanja v domu. Ta praznovanja imajo tudi sicer velik pomen za dobro počutje članov domske skupnosti.

S praznovanjem obletnic bivanja v domu želimo doseči:

— ob spoznanju, da živijo člani domske skupnosti v domu 5, 10, 15, 20 in več let, se razblinja neprijeten občutek, da je dom »zadnja postaja« v življenju;

— podelitev priznanj oziroma zahval enkrat v mesecu je praznik za jubilarja in vesel dogodek za vse člane domske skupnosti;

— tako praznovanje je povod za pripravo zabavnih večerov — čajank;

— priložnostno darilo ob takem jubileju — zahvala v posebnem ovitku, šopek rož in dekorativna vaza, zbudijo v človeku najtoplejša čustva;

— z vazami se postopno opremljajo vse sobe v domu;

— ob takih praznovanjih so sestanki domske skupnosti zanimivejši;

— enako kot obletnice bivanja v domu praznujejo tudi rojstne dneve v krogu vseh članov domske skupnosti. S praznovanjem in obdaritvijo slavljence se izkazuje potrebna pozornost do najintimnejših čustev, kar blaži spremenjeni način življenja v domu in ugodno vpliva na počutje v njem.

Kreativno delo

Skupina članov domske skupnosti je vključena v kreativno delo v domu (likanje, pomoč v pralnici, kuhinji, pomoč pri dnevnih aktivnostih nepremičnih ali slabo premičnih članov domske skupnosti).

Namen te oblike dela je:

— ohranjati čim daljšo telesno in duševno aktivnost;

— ohranjati občutek pomembnosti, potrebnosti, koristnosti;

— preprečevanje izolacije.

Jutranja telovadba

Skupino za jutranjo telovadbo sestavlja 30 do 40 članov domske skupnosti. Telovadijo vsako jutro. Telovadijo vsi, ki so sposobni priti v jedilnico.

Namen: razgibati vse telo, glede na telesne in duševne sposobnosti skupine po načelu »od zgoraj navdol«. Pri telovadbi velja Hipokratovo načelo: »Ne mnogo, ne hitro, ne pogosto in ne dolgo«.

Ročna dela

V skupino, ki se ukvarja z ročnimi deli, je vključenih okoli 30 članov skupnosti. V skupino so vključeni vsi, ki to želijo. Vsi izdelki se ocenjujejo po načelu: 60 odstotkov dobi izdelovalec, 40 odstotkov pa domska skupnost, takoj, ko je izdelek gotov. Izdelki se prodajajo enkrat na leto na razstavi, pa tudi med letom. Domske blagajno vodi član domske skupnosti. Poslovanje blagajne je urejeno s pravilnikom.

Namen: koristna izraba prostega časa; komercialni vidik — motivacija, kreativna dejavnost ter razvijanje estetskega čuta.

Domsko glasilo

Domsko glasilo izide vsak mesec in ima 4 do 5 dopisnikov,

Namen: zaposlitev, ohranjevanje intelektualne aktivnosti; podoživljanje dogodkov iz mladosti ter spodbujanje čustvenega izživljanja.

Glasilo izhaja vsak mesec, ureja ga urednik — član domske skupnosti. Objavlja vse prispevke, ki jih predhodno popravimo ali pa jih piše delovni terapevt, če član domske skupnosti tega ne zmore sam.

Pevska ura

Vključeni so vsi, ki radi pejejo. Skupina ima 6 do 14 članov. Sestajajo se občasno, na podlagi želja članov.

Namen: ohranjevanje veselja do petja; ohranjanje intelektualne sposobnosti (učenje novih pesmi in obnova starih) ter spodbujanje in razvijanje estetskega čuta.

Foto skupina

Skupina se oblikuje priložnostno, sestavljena pa je iz 3 do 5 članov.

Skupina določi: temo fotografiranja; ureja slike na panojih in albume.

Člani domske skupnosti se izredno radi opazujejo na fotografijah, zato ta oblika pomeni popestritev domskega življenja.

Sestavljanje in pakiranje industrijskih izdelkov

je zanimiva oblika skupinskega dela. Delo je enostavno, saj ne zahteva večjega umskega ali telesnega napora. Delovne operacije so zelo poenostavljene, posamezni član pa opravlja samo eno fazo dela (privijanje, vstavljanje, vlaganje, štetje itd). Ker je delo enostavno, je možno vanj vključiti veliko članov skupnosti. To pa je tudi namen te oblike dela.

Namen:

- član domske skupnosti se počuti pomembnega, ker nekaj dela, proizvaja;
- motivacijo mu pomeni zaslužek, zato rad dela;
- delo je enostavno in člana skupnosti ne obremenjuje;
- delo v skupini preprečuje izolacijo; člane domske skupnosti celo sili h komuniciraju. Faze dela so med seboj povezane, to pomeni, da morajo člani skupine med seboj sodelovati;
- član domske skupnosti se lahko sam odloči in izbere, kdaj bo delal, torej ima možnost svobodnega odločanja;
- delo lahko pomeni obliko družabnosti in sprostitev (pogovor);
- način nagrajevanja zasleduje terapevtski cilj. Vsak član domske skupnosti, ki dela, ni plačan po rezultatu svojega dela, ampak je merilo za nagrajevanje čas aktivnega dela v skupini. To merilo izključuje možnost, da bi člane domske skupnosti, ki težje in počasneje delajo, odvrčalo od dela.

Bralna ura

— to je »štafetno« branje, ki je na sporedu vsak teden. Bralca določijo na sestanku domske skupnosti. Berejo različne knjige v nadaljevanjih, včasih tudi domsko glasilo.

Namen: intelektualna aktivnost; ohranjenje zanimanja za literaturo; članu domske skupnosti omogoča umik iz vsakdanjosti.

Priložnostne rekreativne dejavnosti

— izleti, ogledi predstav, obiski prireditev, razstav, proslave, čajanke sprehodi. To so organizirane oblike rekreacije, ki popestrujejo vsakdan.

Namen teh oblik: sprostitve; ohranjanje estetskih čutov; ohranjanje telesnih in duševnih sposobnosti; ohranjanje skrbi za zunanji estetski videz članov skupnosti; družabništvo ter ohranjanje in navezovanje prijateljskih stikov.

To je kratek prerez aktivnosti v domu. Morda te metode niso najboljše, vendar delovna terapija še išče nova pota in uveljavitev, zato je razmah vede pričakovati tudi v domovih (podiplomski študij!). Uspešnost delovne terapije ni zgolj zasluga delovnega terapevta, temveč vsega kolektiva, ki pomaga terapevtu, ga opozarja na možnosti izvajanja dela, na posebne lastnosti posameznika. Torej je temeljni pogoj za delo timsko sodelovanje.

VSE, KAR SEM ZMOGEL USTVARITI S SVOJIM DELOM, SVOJO MISLIJO IN SVOJO LJUBEZNIJO, SE JE VPISALO, IN TO ZA VEDNO, V NENEHNO USTVARJANJE ČLOVEKA PO ČLOVEKU

Roger Garaudy